

ดร.สิงห์ทอง บิาม
CPA-ปร.ค. ปร.ค. ปร.ม.ว.ช.

สถาบัน THE BEST CENTER

2145/7 ซ.รามคำแหง 43/1 ถ.รามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. 0-2318-6868, 0-2314-1492 โทรสาร 0-2718-6274

คุณภาพทางวิชาการต้องมาที่ 1

www.thebestcenter.com;

www.facebook.com/bestcentergroup

คู่มือเตรียมสอบ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

นักวิชาการ

ยติธรรม

ปฏิบัติการ

ด้านคุ้มครองพยาน

ประกอบด้วย

สอบเพื่อวัดความรู้ความสามารถที่ใช้เฉพาะตำแหน่ง (คะแนนเต็ม 200 คะแนน)

- ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และกระทรวงยุติธรรม
- ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560
- ความรู้เกี่ยวกับการเป็นข้าราชการที่ดี หลักธรรมาภิบาล และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
- พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ.2546 และกฎ ระเบียบ แนวปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองพยาน ความสำคัญของพยานหลักฐาน ความสำคัญของพยานบุคคลต่อกระบวนการการพิจารณาคดีอาญา แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน ความมุ่งหมายของการคุ้มครองพยานตามกฎหมายด้วย การคุ้มครองพยานในคดีอาญา บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครอง สิทธิของพยาน ประเภทความผิดที่เกี่ยวข้องกับ การคุ้มครองพยานบุคคล มาตรการคุ้มครองพยาน การอนุมัติใช้มาตรการคุ้มครองพยาน หน่วยงานที่มีภารกิจ ในการคุ้มครองพยาน วิธีการคุ้มครองพยาน การปฏิบัติที่เหมาะสม การประสานการปฏิบัติงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสิ้นสุดการคุ้มครองพยาน การอุทธรณ์คำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน คำตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน รวมถึงอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยาน

เปิดติวครบวงจร

ทุกหน่วยงานสอบ และติวทางไปรษณีย์

ติดต่อ 02-3186868, 02-3141492

ศูนย์รวมคู่มือเตรียมสอบและแนวข้อสอบ

มีวางจำหน่ายตามศูนย์หนังสือทั่วประเทศ

หรือ www.thebestcenter.com

E-book download

ติดต่อไลน์ Line ID : @thebestcenter

270.-

คู่มือเตรียมสอบ
นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ
(ด้านคุ้มครองพยาน)
กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

THE BEST CENTER
เดอะเบสท์ เซ็นเตอร์

ราคา 270.

คำนำ

คู่มือเตรียมสำหรับตำแหน่งนักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ (ด้านคุ้มครองพยาน) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เล่มนี้ โดยทางสถาบัน THE BEST CENTER และคณะได้เรียบเรียงขึ้นเพื่อให้ผู้สมัครสอบใช้สำหรับเตรียมตัวสอบในการสอบแข่งขันฯ ในครั้งนี้

ดังนั้นทางสถาบัน THE BEST CENTER ได้เล็งเห็นความสำคัญจึงได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นมา ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับการเนื้อหา พ.ร.บ. ระเบียบและเจาะแนวข้อสอบเพื่อให้ผู้ที่สอบได้เตรียมตัวอ่านล่วงหน้า มีความพร้อมในการทำข้อสอบ

ท้ายนี้ คณะผู้จัดทำขอขอบคุณทางสถาบัน THE BEST CENTER ที่ได้ให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการจัดทำต้นฉบับนี้ ทำให้หนังสือเล่มนี้สามารถสำเร็จขึ้นมาเป็นเล่มได้ พร้อมกันนี้คณะผู้จัดทำขออ้อมรับข้อบกพร่องใด ๆ อันเกิดขึ้นและยินดีรับฟังความคิดเห็นจากทุก ๆ ท่าน เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

ขอให้โชคดีในการสอบทุกท่าน
ฝ่ายวิชาการ
สถาบัน The Best Center
www.thebestcenter.com

สารบัญ

➤ ความรู้เกี่ยวกับ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	1
➤ ความรู้เกี่ยวกับกระทรวงยุติธรรม	6
➤ ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	14
★ แนวข้อสอบความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน	
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560	22
➤ พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546	32
★ แนวข้อสอบ พ.ร.บ. คุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2546	40
➤ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548	44
➤ ระเบียบกระทรวงยุติธรรมว่าด้วยคำตอบแทนและค่าใช้จ่ายแก่พยาน สามี่ ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดานของพยานหรือบุคคลอื่นที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2547	47
➤ ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. 2548	55
➤ ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562	67
➤ กฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการยื่นและการพิจารณาคำร้องขอใช้มาตรการพิเศษในการคุ้มครองพยาน พ.ศ. 2548	69
➤ ความรู้เกี่ยวกับการเป็นข้าราชการที่ดี หลักธรรมาภิบาล และการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	72
➤ ความสำคัญของพยานหลักฐาน	84
★ แนวข้อสอบ ความสำคัญของพยาน	91
➤ ความสำคัญของพยานบุคคลต่อกระบวนการพิจารณาคดีอาญา	96
★ แนวข้อสอบ ความสำคัญของพยานบุคคลต่อกระบวนการพิจารณาคดีอาญา	102
➤ แนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน	106
★ แนวข้อสอบแนวคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน	114
➤ ความมุ่งหมายของการคุ้มครองพยานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา	119
★ แนวข้อสอบ ความมุ่งหมายของการคุ้มครองพยานตามกฎหมายคุ้มครองพยานคดีอาญา	127
➤ บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครอง	132
★ แนวข้อสอบ บุคคลที่จะได้รับการคุ้มครอง	139
➤ สิทธิของพยาน	144
★ แนวข้อสอบ สิทธิของพยาน	148
➤ ประเภทความผิดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคล	153
★ แนวข้อสอบ ประเภทความผิดที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการคุ้มครองพยานบุคคล	156

➤ มาตรการคุ้มครองพยาน	160
★ แนวข้อสอบ มาตรการคุ้มครองพยาน	164
➤ การอนุมัติใช้มาตรการคุ้มครองพยาน	168
★ แนวข้อสอบ การอนุมัติใช้มาตรการคุ้มครองพยาน	178
➤ หน่วยงานที่มีภารกิจในการคุ้มครองพยาน	182
★ แนวข้อสอบ หน่วยงานที่มีภารกิจในการคุ้มครองพยาน	188
➤ การอุทธรณ์คำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน	193
★ แนวข้อสอบ การอุทธรณ์คำสั่งเกี่ยวกับการคุ้มครองพยาน	201
➤ คำตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน	205
★ แนวข้อสอบ คำตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน	211
➤ อำนาจหน้าที่ของสำนักงานคุ้มครองพยาน	214
★ แนวข้อสอบ แนวข้อสอบ คำตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการคุ้มครองพยาน	220
★ แนวข้อสอบ ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน	224
★ แนวข้อสอบ การบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล	232
★ แนวข้อสอบ เหตุการณ์ปัจจุบัน เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม	235
➤ เทคนิคการสอบสัมภาษณ์	259

ความรู้เกี่ยวกับ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

➢ความเป็นมาและความหมาย

เครื่องหมายราชการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นภาพตราฐานพระแท่นนังศิลาภายในกรอบสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีอักษรบอกนามกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอยู่เบื้องล่าง พระแท่นนังศิลานี้เป็นพระแท่นของพ่อขุนรามคำแหงสมัยสุโขทัย ทรงใช้ว่าราชการแก่ทุกข์ของไพร่ฟ้าประชาชนที่มีความเดือดร้อนข้องใจ เปรียบได้ดังภารกิจของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพที่มีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ และช่วยบำบัดทุกข์ของประชาชน ตามรอยพระจริยาในพ่อขุนรามคำแหงมหาราชแต่อดีตกาล

ประเทศไทยมีอุดมการณ์สูงสุดในการพัฒนากระบวนการยุติธรรม คือ การสร้างความสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม โดยการป้องกันแก้ไขปัญหอาชญากรรมการคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การป้องกันแก้ไขข้อพิพาทขัดแย้งการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนและสิทธิมนุษยชน ที่มุ่งถึงความสัมฤทธิ์ผลของความยุติธรรมบนพื้นฐานของมนุษยธรรม แต่เนื่องจากยังมีสภาพปัญหาหลายประการที่ขัดขวางมิให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าถึงความยุติธรรม เช่น

๑.การไม่มีความรู้ ความเข้าใจบทบาทปฏิกิริยาของกฎหมาย และสิทธิเสรีภาพที่พึงมีพึงได้โดยชอบธรรม ทำให้ประชาชนถูกเอารัดเอาเปรียบและล่วงละเมิดสิทธิจากบุคคลที่อยู่ในภาวะที่เหนือกว่า ดังนั้น ความยุติธรรมที่เกิดขึ้นนั้นมิได้หมายถึงการหยิบนินให้จากรัฐแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับความสามารถในการปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพด้วยตัวเองของประชาชนเอง

๒.ความยากจนของประชาชนที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงความยุติธรรมเนื่องจากกระบวนการดำเนินคดีนั้น ค่าความจำเป็นที่จะต้องจัดจ้างทนายเพื่อต่อสู้คดีทำให้ประชาชนยากจนไม่สามารถดำเนินการได้

๓.ประชาชนผู้เสียหายจากอาชญากรรม และจากกระบวนการยุติธรรมเป็นผู้บริสุทธิ์ไม่ได้รับการช่วยเหลือเยียวยาตามหลักสิทธิมนุษยชนหรือละเลยต่อผู้เสียหายซึ่งประชาชนผู้เสียหายเหล่านี้ต้องสูญเสียอิสรภาพในชีวิตร่างกายเกิดความพิการหรือสูญเสียชีวิต สร้างความเสียหายต่อสิทธิประโยชน์ที่พึงมีพึงได้

๔.กระบวนการยุติธรรม ขาดศักยภาพในการพัฒนาทางเลือกความยุติธรรมให้กับประชาชน กล่าวคือ แนวคิดดั้งเดิมความยุติธรรมเป็นสิ่งที่รัฐหยิบนินให้ประชาชนจากกระบวนการพิจารณาดีเท่านั้น ส่งผลให้ประชาชนต้องสูญเสียโอกาสต่างๆ มากมาย สิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่าย สูญเสียอิสรภาพโดยมิควร และปิดกั้นโอกาสของผู้ยากจนไม่สามารถเข้าถึงความยุติธรรม

จากสถานการณ์ดังกล่าวจะพบว่า กระบวนการยุติธรรมยังไม่มีหน่วยงานกลางในการประสานงาน

เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่ไม่ได้รับความยุติธรรมหรือถูกล่วงละเมิดสิทธิ ด้วยการส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือช่วยบรรเทาปัญหาในเบื้องต้นทั้งในเชิงรุกและรับ จึงทำให้ประชาชนที่ถูกละเมิดสิทธิขาดที่พึ่งในการเข้าถึงความยุติธรรม ประกอบกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ต้องการให้มีการส่งเสริม คุ้มครองและสร้างหลักประกันให้กับประชาชนซึ่งรัฐบาลได้ตระหนักและเห็นความสำคัญ ประกอบกับมีการปฏิรูประบบราชการใหม่จึงได้มีการจัดตั้งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขึ้น ภายใต้สังกัดกระทรวงยุติธรรมเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และใช้ชื่อภาษาอังกฤษของหน่วยงานว่า RIGHTS AND LIBERTIES PROTECTION DEPARTMENT มีชื่อย่อว่า RLPD ภายใต้วิสัยทัศน์ "เป็นองค์กรในการส่งเสริม คุ้มครองและสร้างหลักประกันสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนอย่างบูรณาการ และมี นวัตกรรมสู่ความเป็นสากล"

➤ วิสัยทัศน์

"เป็นองค์กรกลางในการอำนวยความสะดวกคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนตามมาตรฐานสากลอย่างยั่งยืน"

➤ พันธกิจ

"ส่งเสริม คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และหลักการสิทธิมนุษยชน โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้ประชาชนมีความสมานฉันท์ ได้รับการคุ้มครองและมีหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพในระดับสากล"

➤ คำนิยาม

TOPS

T = Team work (ทำงานเป็นทีม)

O = Organization Of Learning (องค์กรแห่งการเรียนรู้)

P = Professional (มีอาชีพในด้านสิทธิ เสรีภาพและสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ)

S = Service Mind (จิตสำนึกในการให้บริการนอกจากนี้ ยังรวมถึงมีศีลธรรม (MORAL)/ความสุภาพ (HONOR) และความรับผิดชอบ (ACCOUNTABILITY))

➤ วัฒนธรรมองค์กร

RLPD

R = Responsibility (มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา)

L = Leadership (ภาวะผู้นำกล้าแสดงออก)

P = Professional (เชี่ยวชาญ มืออาชีพ)

D = Development (พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง)

➤ คติประจำกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

“คุ้มครองคน คุ้มครองสิทธิ สร้างวิถีชีวิตแห่งความเป็นธรรม”

➤ อำนาจหน้าที่

ตามกฎหมายกระทรวง แบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

(ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๔๓

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีภารกิจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนพึงได้รับตามกฎหมาย โดยการจัดวางระบบและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนการดำเนินการให้พยาน ผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ เยียวยาในเบื้องต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองและดูแลจากรัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) จัดระบบการบริหารจัดการด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- (2) ส่งเสริมและพัฒนาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน
- (3) ส่งเสริมและพัฒนากลไกการระงับข้อพิพาทในสังคม
- (4) ประสานงานด้านคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพกับภาครัฐและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ
- (5) พัฒนาระบบ มาตรการ และดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม รวมทั้งจำเลยที่ถูกดำเนินคดีอาญาโดยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยคำตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา

(6) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

(7) ดำเนินการคุ้มครองพยานตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองพยานในคดีอาญา

(8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือ

คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

➤ ภารกิจหลัก

กฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๕

ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ได้กำหนดให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีภารกิจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ประชาชนพึงได้รับตามกฎหมายโดยการจัดวางระบบและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนการดำเนินการให้พยานผู้เสียหาย และจำเลยในคดีอาญา ได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ เยียวยาในเบื้องต้น เพื่อให้ประชาชนได้รับการคุ้มครองและดูแลจากรัฐอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

➤การดำเนินงานตามภารกิจกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

แยกเป็น ๓ มิติ ได้แก่

มิติที่ ๑ การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและการจัดการความขัดแย้ง โดยเป็นการส่งเสริม ป้องกัน และปกป้องสิทธิของประชาชนไม่ให้ถูกกระทำการละเมิดด้วยการส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับ สิทธิหน้าที่ และการเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมทั้ง การส่งเสริมการระงับข้อพิพาทและการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งเป็นมาตรการในเชิงป้องกัน (รุก)

มิติที่ ๒ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยเป็นการช่วยเหลือ เยียวยาผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างเป็นธรรม ด้วยการพัฒนา ระบบ มาตรการและดำเนินการช่วยเหลือประชาชนที่ตกเป็น ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาตามกฎหมายว่าด้วยค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา การคุ้มครองพยานในคดีอาญาตามกฎหมาย การรับเรื่องราวร้องทุกข์และให้คำปรึกษาทางกฎหมาย ซึ่งเป็นมาตรการในเชิงช่วยเหลือ เยียวยา (รับ)

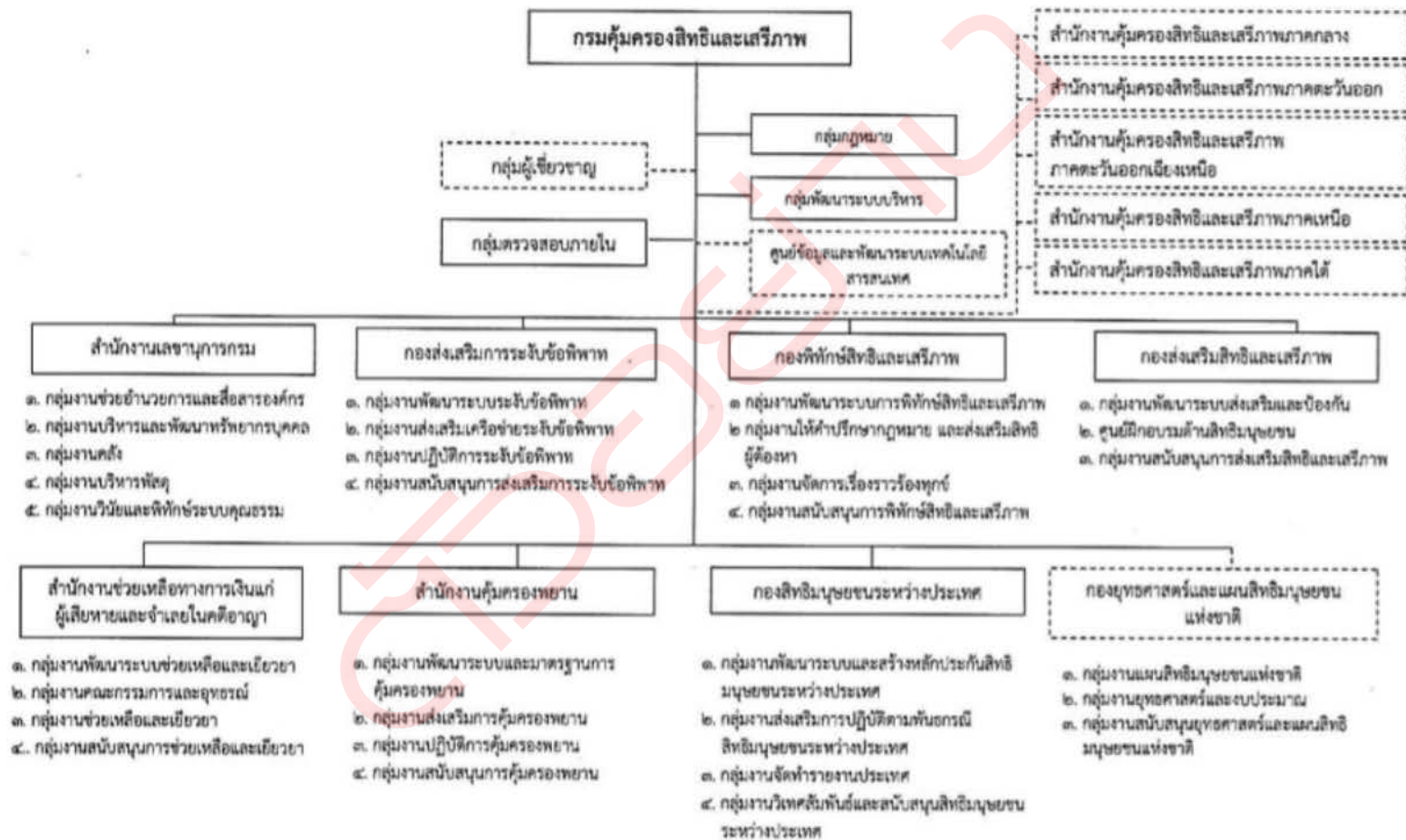
มิติที่ ๓ การสร้างหลักประกันสิทธิมนุษยชน เป็นการยกระดับสิทธิเสรีภาพตามบริบทของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล เพื่อให้ประชาชนมีหลักประกันว่าจะได้รับการส่งเสริมปกป้องคุ้มครองสิทธิอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมโดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ด้วยการสร้างมาตรการกลไก เครื่องมือ กฎหมาย ต่างๆ เพื่อพัฒนางานในเรื่องสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินงานแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ การส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน การวางมาตรฐานงานด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นมาตรการในเชิงยกระดับ (ทำหาย)

➤เป้าประสงค์ภารกิจหลัก

๑. ยุทธศาสตร์ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพถูกประกาศให้เป็นวาระแห่งชาติ
๒. ประชาชนมีหลักประกันสิทธิและเสรีภาพด้านกระบวนการยุติธรรม
๓. ระบบบริหารจัดการกรม มีการพัฒนาสอดคล้องกับบริบททางสังคม
๔. บุคลากรกรมสามารถปฏิบัติงานด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอย่างมืออาชีพ
๕. บุคลากรกรมปฏิบัติงานอย่างมีความสุข
๖. เครือข่ายมีส่วนร่วมกับกรมในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
๗. องค์กรภาคประชาชนมีส่วนร่วมในภารกิจของกรม

➢ โครงสร้าง

แผนภูมิโครงสร้างการจัดส่วนราชการกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

□ ไม่ปรากฏในกฎกระทรวง

ความรู้เกี่ยวกับกระทรวงยุติธรรม

➢ ประวัติกระทรวงยุติธรรม

ลักษณะการปกครองของไทยในสมัยสุโขทัยยุคแรก สถาปนาและบริหารจัดการราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างเรียบง่ายการใช้อำนาจตุลาการเป็นไปในลักษณะการชำระความแบบพอปกครองลูกในยุค สุโขทัยตอนปลายรูปแบบการปกครองได้พัฒนาขึ้นมาอย่างมีแบบแผนเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เริ่มใหญ่โตขึ้น โดยแบ่งส่วนราชการออกเป็น 4 กรม คือ เวียง วัง คลัง นา โดยมีเสนาบดีกรมวังเป็นผู้ชำระความแทนพระมหากษัตริย์ แต่อำนาจทางตุลาการอย่างเด็ดขาดขึ้นอยู่กับพระมหากษัตริย์ ต่อมาในสมัยกรุงศรี รูปแบบการชำระความได้ปรับปรุงอย่างเป็นแบบแผนมากขึ้น จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งศาล ขึ้นเป็นครั้งแรก และเริ่มมีศาลในกรมอื่นๆตามมา ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์การจัดการศาลเริ่มมีความซับซ้อนมากขึ้นและเกิดปัญหาต่างๆตามมามาจนทำให้ประเทศไทย ประสบวิกฤตทางการศาลในยุคพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีสาเหตุสำคัญดังนี้คือ

1. ความไม่เหมาะสมของระบบการศาลเดิม

ระบบศาลที่มีศาลแยกย้ายกันอยู่ตามกระทรวงกรมต่างๆ มากมายและระบบการดำเนินกระบวนการพิจารณาและ พิจารณาคดีที่ต้องทำงานร่วมกันหลายหน่วยงานจึงทำให้การพิจารณาคดีเกิดความล่าช้าสับสน และยังก่อให้เกิดปัญหาเรื่องอำนาจศาล

2. ความไม่เหมาะสมของวิธีพิจารณาความแบบเดิม

วิธีพิจารณาและพิจารณาคดี รวมถึงการลงโทษขาดความเหมาะสมและไม่เป็นธรรม คดีเกิดความล่าช้า และจำนวนคดีความก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

3. ความบิบบคั่นจากต่างประเทศในด้านการศาล

อันเนื่องจากชาวต่างประเทศมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในประเทศ ซึ่งเป็นปัญหาในการ ปกครองประเทศเป็นอันมาก เพราะ กงสุลต่างประเทศถือโอกาสตีความสนธิสัญญา และไม่เคารพ ยำเกรง ต่อกฎหมายและการศาลไทย

จึงทำให้ประเทศไทยต้องปฏิรูประบบกฎหมายและการศาลไทยใหม่อย่างเร่งด่วน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ประกาศจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2434 (รศ. 110) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมศาลที่กระจัดกระจายตามกระทรวงต่างๆ เข้ามาไว้ในกระทรวงยุติธรรม ให้มีเสนาบดีเป็นประธาน เพื่อที่จะจัดวางรูปแบบศาลและกำหนดวิธีพิจารณาคดีขึ้นใหม่ โดยมีกรม

พระสวัสดิวัฒนวิศิษฐ์เป็นเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมคนแรก ได้ทรงวางระเบียบศาลตามแบบใหม่ ซึ่งเดิมตามประกาศจัดตั้งกระทรวงยุติธรรมมีศาลทั้งหมด 16 ศาล ให้รวมมาเป็นศาลสถิตย์ยุติธรรมให้เหลือเพียง 7 ศาล คือ

- ยกศาลฎีกา เรียกเป็น ศาลอุทธรณ์คดีหลวงศาลอุทธรณ์มหาดไทย เรียกเป็น อุทธรณ์คดีราษฎร
- ศาลนครบาล กับศาลอาญานอก รวมเรียกว่า ศาลพระราชอาญา
- ศาลแพ่งเกษม ศาลกรมวัง ศาลกรมนา รวมเรียกว่า ศาลแพ่งเกษม
- ศาลแพ่งกลาง ศาลกรมท่ากลาง ศาลกรมท่าซ้าย ศาลกรมท่าขวา ศาลธรรมการ และ ศาลราชตระกูล รวมเรียกว่า ศาลแพ่งกลาง
- ศาลสรรพากร ศาลมรฎก รวมเรียกว่า ศาลสรรพากร
- ศาลต่างประเทศ คงไว้ตามเดิม

ต่อมาสมัยพระองค์เจ้าระพีพัฒนศักดิ์ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทรงเป็นเสนาบดี รศ. 115 - รศ. 116 ได้ทรงจัดตั้งโรงเรียนกฎหมายขึ้นในกระทรวงยุติธรรมเพื่อสั่งสอนวิชากฎหมายตามแบบอารยประเทศโดยทรงสอน วิชากฎหมายและเรียบเรียงตำรากฎหมายต่างๆ ไว้มากมาย จึงได้รับสมัญญาว่าเป็นบรมครูกฎหมาย

ในปี พ.ศ. 2451 (รศ. 127) ได้มีประกาศให้ใช้พระธรรมนูญศาลยุติธรรม กับพระราชบัญญัติวิธีพิจารณา ความแพ่ง รศ. 127 เปลี่ยนแปลงและปรับปรุงราชการกระทรวงยุติธรรมและศาลยุติธรรมให้ดีขึ้น ให้ศาล ทั้งหมดตามประกาศตั้งกระทรวงยุติธรรมให้ยกเลิก คงให้แบ่งเป็น ศาลฎีการับผิดชอบต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้า อยู่หัว และให้มีศาลขึ้นอยู่ในกระทรวงยุติธรรม 2 ประเภท คือ ศาลสถิตย์ยุติธรรมกรุงเทพฯ ได้แก่ ศาลอุทธรณ์ ศาลพระราชอาญา ศาลแพ่ง ศาลต่างประเทศ และศาลโปริสภา กับศาลหัวเมือง ต่อมาได้มีประกาศจัดระเบียบราชการกระทรวงยุติธรรม ลงวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2455 แยกหน้าที่ ราชการกระทรวงยุติธรรมเป็นธุรการส่วนหนึ่งและฝ่ายตุลาการอีกส่วนหนึ่งและยกศาลฎีกามารวมอยู่ในกระทรวงยุติธรรม และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งอธิบดีศาลฎีกาเป็นประธานในแผนกตุลาการ โดยกรมหลวงพิชิตปรีชากร ได้ทรง ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็น อธิบดีศาลฎีกาคนแรก ในส่วนระเบียบราชการนั้น ให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมมีอำนาจและหน้าที่บังคับบัญชาราชการและรับผิดชอบในบรรดาราชการที่เป็นส่วนธุรการทั่วไป แต่ในส่วนที่เป็นตุลาการ ให้เสนาบดีเป็นที่ปรึกษาหารือและฟังความเห็นอธิบดีศาลฎีกาแล้ววินิจฉัยไปตามที่ตกลงกัน ถ้ามีความเห็นแตกต่างกัน ให้เสนาบดีพร้อมอธิบดีศาลฎีกา นำความกราบบังคมทูลเรียนพระราชปฏิบัติ

นอกจากนี้ให้ศาลฎีกา มีหน้าที่ดำริวาง ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการ และนำความเห็นเสนอเสนาบดีตลอดจนการตั้ง การเลื่อน หรือเปลี่ยนตำแหน่ง ผู้พิพากษา ส่วนการแก้ไขข้อขัดข้องปัญหากฎหมายให้เป็นหน้าที่อธิบดีศาลฎีกา เป็นผู้วินิจฉัย ถ้ามีข้อใดจำต้องเรียน พระราชปฏิบัติ ให้อธิบดีศาลฎีกานำความขึ้นกราบบังคมทูล

จนในปี พ.ศ. 2471 จึงได้ยกเลิกประกาศจัดระเบียบ ราชการกระทรวงยุติธรรม ฉบับ พ.ศ. 2455 ด้วยการประกาศจัดระเบียบราชการกระทรวงยุติธรรม ฉบับลงวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2471 ที่กำหนดให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน มีหน้าที่รับผิดชอบบังคับบัญชาข้าราชการ ฝ่ายตุลาการและตุลาการที่นอกจากการพิจารณาพิพากษาคดีในศาลซึ่งเป็นอำนาจอิสระของผู้พิพากษา แต่เพื่อให้เสนาบดี มีโอกาสตรวจตราราชการในศาลยุติธรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น จึงให้เสนาบดีมีอำนาจนึ่งกำกับกับการพิจารณาพิพากษาคดี ในศาลยุติธรรมได้ทุกศาล

และในเวลาต่อมาได้มีประกาศใช้พระราชบัญญัติข้าราชการฝ่ายตุลาการ เพื่อปรับปรุง แก้ไขระเบียบราชการตุลาการให้เหมาะสมแก่กาลสมัยและส่งเสริมสมรรถภาพของผู้พิพากษา ตลอดจนการกวดขันในเรื่องวินัยและมารยาทเพื่อรักษาไว้ซึ่งความเที่ยงธรรมและเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในราชการศาลยุติธรรม จึงได้มีประกาศใช้ พระธรรมนูญศาลยุติธรรม พ.ศ. 2477 ให้เรียกศาลที่สังกัดกระทรวงยุติธรรมว่า ศาลยุติธรรม และให้แบ่งศาลออกเป็น 3 ชั้นคือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา โดยศาลชั้นต้นจะแบ่งเป็นศาลในกรุงเทพฯ และศาลในหัวเมือง ตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมวรรคหนึ่งบัญญัติว่า ศาลยุติธรรมทั้งหลายตามพระธรรมนูญนี้ให้สังกัดกระทรวงยุติธรรม ดังนั้นจึงหมายรวมไปถึงศาลอื่นตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลนั้น ๆ ด้วย แต่ไม่รวมศาลทหาร ซึ่งสังกัดอยู่กับ กระทรวงกลาโหม ระบบศาลยุติธรรมได้มีวิวัฒนาการจนมีความเจริญรุ่งเรืองเรื่อยมาโดยการแก้ไขเพิ่มเติม พระธรรมนูญศาลยุติธรรมอีกหลายครั้ง และได้มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลต่าง ๆ เพิ่มขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวก ยุติธรรมแก่ประชาชนผู้มีอรรถศัตถ์อย่างเสมอภาคเป็นธรรมรวดเร็ว และทั่วถึงโดยมีประธานศาลฎีกาเป็นผู้วาง ระเบียบราชการฝ่ายตุลาการของศาลทั้งหมด ทั้งนี้ โดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

ต่อมาในปี พ.ศ. 2457 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งเนติบัญญัติยสภาขึ้น เป็นสภาในพระบรมราชูปถัมภ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษานิติศาสตร์และการว่าความ ควบคุมความประพฤติของทนายความให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยทนายความ ในปี พ.ศ. 2491 ปัจจุบันเรียกว่า สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัญญัติยสภา

อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2495 ได้มีการจัดตั้งศาลคดีเด็กและเยาวชน และมีพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งแผนกคดีเด็ก และเยาวชนในศาลจังหวัดขึ้นอีกด้วย ซึ่งปัจจุบันศาลคดีเด็กและเยาวชนได้เปลี่ยนเป็นศาลเยาวชนและครอบครัว และแผนกคดีเด็กและเยาวชนในศาลจังหวัดเปลี่ยนเป็นศาลจังหวัดแผนกคดีเยาวชนและครอบครัว ตามพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534

ในส่วน of ศาลชำนาญพิเศษ ได้จัดให้มีศาลพิเศษขึ้นเพื่อพิจารณาคดีที่มีลักษณะพิเศษออกไปจากคดีธรรมดา เพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาพิพากษาคดีได้รับการพิจารณาจากผู้พิพากษาที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะเรื่อง โดยมีศาลชำนาญพิเศษ 4 ศาล คือ ศาลแรงงานกลาง ศาลภาษีอากรกลาง ศาลทรัพย์สินทาง

ปัญหาและการค้า ระหว่างประเทศกลาง และศาลล้มละลายกลาง ซึ่งสังกัดอยู่ในกระทรวงยุติธรรมทั้งสิ้น

ปัจจุบันศาลทั่วราชอาณาจักร มีจำนวน 196 ศาล เป็นศาลฎีกา 1 ศาล ศาลอุทธรณ์ 10 ศาล ศาลชั้นต้น 185 ศาล

ในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการตราพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 มาตรา 21 บัญญัติให้ กระทรวงยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศาลยุติธรรมแต่ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาคดี โดยมีบทบาทสำคัญ ในการบริหารจัดการ การจัดระบบบริหารงานบุคคลและจัดอัตรากำลัง มีระบบการศาลที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจน สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้พิพากษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้โดยสะดวกรวดเร็วและเที่ยงธรรม และสามารถ อำนาจความยุติธรรมให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด และรับผิดชอบกิจการทั้งปวง และกำหนดให้กระทรวงยุติธรรมมีภารกิจหลักดังนี้

1. รวบรวมไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์แห่งกฎหมาย
2. อำนาจความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเสมอภาค เป็นธรรมและรวดเร็ว รวมถึงการขยายงานของ ศาลออกไปอย่างทั่วถึง เพื่ออำนาจความสะดวกให้แก่ประชาชน และพัฒนาระบบการพิจารณา พิพากษาคดีให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
3. รักษาสถาบันตุลาการให้มีเกียรติ ศักดิ์ศรี สามารถดำรงตนเป็นอิสระเพื่อการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีได้อย่างเป็นธรรม
4. ปรับปรุงแก้ไขและเสนอกฎหมาย ให้มีความเป็นธรรมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม
5. พัฒนางานสนับสนุนการอำนาจความยุติธรรม ได้แก่ งานบังคับคดีและพิทักษ์ทรัพย์ งานคุมประพฤติ ผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ งานพิทักษ์และคุ้มครองเด็ก เยาวชนและครอบครัว การระงับข้อพิพาททาง แพ่งโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งสรรหามาตรการสนับสนุนการอำนาจความยุติธรรมอื่นๆ เพื่อให้การอำนาจความยุติธรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
6. ส่งเสริมให้มีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในสังคมร่วมกับชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
7. พัฒนาระบบการบริหารและการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อราชการและประชาชน
8. พัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ ทักษะ ทศนคติและจริยธรรมให้เหมาะสมกับการปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพ ซื่อสัตย์ สุจริต อุทิศตนให้แก่ราชการ รวมทั้งการเสริมสร้างคุณธรรมและสร้างความภาคภูมิใจในสถานภาพและบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทุกฝ่าย

9. มุ่งเน้นการให้บริการแก่ประชาชนด้วยความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรมและปลอดภัย และส่งเสริมการให้ความรู้ ความเข้าใจในกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมแก่ประชาชน

ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้กระทรวงยุติธรรมมีส่วนราชการ ดังนี้

1. สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับราชการทางการเมือง การรับเรื่องการร้องทุกข์ และประมวลความคิดเห็นเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เพื่อที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมจะได้กำหนดนโยบายในการ บริหารงานได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง

2. สำนักงานปลัดกระทรวง มีหน้าที่ความรับผิดชอบในงานธุรการของศาลทั้งหลาย และบริหารงานธุรการของสำนักงานอธิบดีผู้พิพากษา ภาครวมทั้งงานธุรการของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ให้ดำเนินไปโดยเรียบร้อย

3. กรมบังคับคดี มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับงานบังคับคดีแพ่ง งานบังคับคดีล้มละลายของศาลทั่วราชอาณาจักร และสำนักงาน วางทรัพย์สิน ตลอดจนทำหน้าที่ชำระบัญชีห้างหุ้นส่วนบริษัทหรือนิติบุคคลอื่นในฐานะผู้ชำระบัญชีตามคำสั่งของศาล

4. สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับกฎหมาย ทั้งในและต่างประเทศให้แก่กระทรวงฯ ศึกษาวิจัยและเสนอแนะเกี่ยวกับระบบงานของศาลและกระทรวงยุติธรรม ปฏิบัติงาน ธุรการให้แก่คณะกรรมการตุลาการ จัดการฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการของกระทรวงยุติธรรม ดำเนินงานห้องสมุดของกระทรวงยุติธรรม

5. กรมคุมประพฤติ มีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับการดำเนินการแก้ไขฟื้นฟูและ สงเคราะห์ผู้กระทำความผิด พัฒนาระบบรูปแบบและวิธีการคุมประพฤติผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ ประสานแผนของกรมให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทกระทรวง รวมทั้งติดตามและประเมินผล และดำเนินการเกี่ยวกับการสืบเสาะและพินิจ การควบคุมและสอดส่อง การแก้ไขฟื้นฟูและสงเคราะห์ผู้กระทำความผิด

➤ สถานที่ตั้งกระทรวงยุติธรรม

เดิมกระทรวงยุติธรรมตั้งอยู่ถนนราชินี เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร (สนามหลวง) ต่อมาใน วันที่ 8 มีนาคม พ.ศ. 2536 ได้ย้ายที่ทำการมาอยู่บริเวณถนนรัชดาภิเษก อาคารศาลอาญา แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร เนื่องจากขณะนั้นมีจำนวนคดีที่ศาลแพ่ง และศาลอาญาต้องพิจารณามีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นเพื่อแบ่งเบาภาระศาลแพ่งและศาลอาญา กระทรวงยุติธรรมจึงมีนโยบายเร่งเปิดศาลแพ่งกรุงเทพใต้ ศาลอาญากรุงเทพใต้ขึ้น โดยใช้อาคารกระทรวงยุติธรรมเดิมเป็นที่ทำการของศาลแพ่งกรุงเทพใต้ และ ศาลอาญากรุงเทพ

ได้ ประกอบกับขณะนั้นอาคารศาลอาญาบริเวณถนนรัชดาภิเษก ได้ทำการก่อสร้างแล้วเสร็จ จึงมีพื้นที่ว่างพอที่จะย้ายไปทำการยังอาคารศาลอาญาดังกล่าว และภายหลังกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเรื่อง การแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรมมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2543 กระทรวงยุติธรรมจึงได้ย้ายออกจากอาคารศาลอาญามาเช่าอาคารที่ทำการชั่วคราวที่อาคารซอร์ฟแวร์ปาร์ค ถนนแจ้งวัฒนะ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ส่วนอาคารที่ทำการกระทรวงยุติธรรมถาวร กระทรวงยุติธรรม มีโครงการที่จะก่อสร้างที่ราชพัสดุ บริเวณศูนย์ราชการ ถนนแจ้งวัฒนะ

➤การแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ด้วยการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตย รวมทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองของประเทศให้มีประสิทธิภาพและมีความมั่นคงเพิ่มมากขึ้น โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่ประชาชนจะได้รับเป็นสำคัญและ มาตรา 275 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีหน่วยงานธุรการที่เป็นอิสระโดยจัดตั้งเป็น สำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น จึงทำให้กระทรวงยุติธรรมไม่มีการกึ่งในการเป็นหน่วยงานธุรการให้กับศาลยุติธรรมอีกต่อไป การแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม พ.ศ. 2543 และผลของพระราชบัญญัติระเบียบราชการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2543 จึงทำให้กระทรวงยุติธรรมเหลือหน่วยงานในสังกัด 3 หน่วยงาน ซึ่งได้แก่

- สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
- กรมคุมประพฤติ
- กรมบังคับคดี

ส่วนสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เป็นหน่วยงานระดับกองขึ้นตรงต่อสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มาตรา 32 ได้กำหนดให้ กระทรวงยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกระบวนการยุติธรรม เสริมสร้างและอำนวยความสะดวกยุติธรรมในสังคม และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนด ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงยุติธรรมหรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงยุติธรรม โดยมาตรา 33 ได้กำหนดให้ กระทรวงยุติธรรมมีส่วนราชการ ดังต่อไปนี้

1. ส่วนราชการที่อยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม มีดังต่อไปนี้

- สำนักงานรัฐมนตรี
- สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
- กรมคุมประพฤติ

- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- กรมบังคับคดี
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- กรมราชทัณฑ์
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- สำนักงานกิจการยุติธรรม
- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

2. ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรี ได้แก่

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3. ส่วนราชการที่ไม่สังกัดกระทรวงยุติธรรมแต่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรี ได้แก่

- สำนักงานอัยการสูงสุด
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

➤ วิสัยทัศน์

“หลักประกันความยุติธรรม ตามมาตรฐานสากล”

➤ พันธกิจ

1. พัฒนาระบบการให้บริการประชาชนเพื่อให้เข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียม
2. พัฒนาระบบงานยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามหลักสากล
3. พัฒนาประสิทธิภาพการบริหารความยุติธรรมและการบังคับใช้กฎหมายให้มีธรรมาภิบาล
4. พัฒนาระบบป้องกันอาชญากรรมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสังคม

➤ ตราสัญลักษณ์กระทรวงยุติธรรม

แต่เดิมนั้นมีราชประเพณีพระราชทานพระราชลัญจกรแก่เสนาบดีเป็นตราประจำตัวเป็นเกียรติยศ ถ้าเสนาบดีผู้ใดพ้นไปจากตำแหน่งก็ต้องส่งคืน สำหรับเสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเดิมนั้นใช้ตราจันทรมณฑล ซึ่งเป็นตราประจำตัวของ สมเด็จพระยาบรมมหาพิชัยญาติ ภายหลังพระราชทานเป็นตราตำแหน่งเสนาบดี

กระทรวงยุติธรรม ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ร.6) ปีพุทธศักราช 2459 ได้มีการเปลี่ยนแปลงตราตำแหน่งเสนาบดีกระทรวงยุติธรรม เป็นตราตุลาหา

ตราตุลาหา มีลักษณะเป็นดวงตราใหญ่ มีรูปตุลาชาอยู่หน้าพระขรรค์ ตั้งอยู่บนพานกลีบบัวสองชั้น มีฐานสิงห์รองรับ มีลายกนกล้อมพระราชทานนามว่า ตราตุลาหา ตามคำกราบบังคมทูลเสนอของพระเจ้าฟ้าเธอ กรมหลวงปราจิณกิติบดี

ตราตุลาหา แปลความตามศัพท์ว่า เครื่องมือสำหรับชั่งหรือวัด ให้เกิดความเที่ยงธรรม ได้แก่ ตราชู คือ เครื่องชั่งให้รู้หนักเบา แปลความตามนัย หมายถึง ความรับผิดชอบในการผดุงความยุติธรรมให้สถิตเสถียร สม่าเสมอ ไม่เอนเอียงไปข้างฝ่ายใดด้วยอคติ

➢หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรม

- สำนักงานรัฐมนตรี
- สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
- กรมคุมประพฤติ
- กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ
- กรมบังคับคดี
- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน
- กรมราชทัณฑ์
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- สำนักงานกิจการยุติธรรม
- สถาบันนิติวิทยาศาสตร์

ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ส่วนราชการไม่สังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม

- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย หรือ สทท : Thailand Institute of Justice - TIJ
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน

ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ตามรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกไม่ได้

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุข ทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง

ปวงชนชาวไทยย่อมได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรา ๕ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้
เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้บังคับแก่กรณีใด ให้กระทำการนั้นหรือวินิจฉัยกรณีนั้นไปตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

หมวด ๓

สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย

มาตรา ๒๕ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำกรานั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่า

นั้น ไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น

สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยัง ไม่มีการตรากฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้น ได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ

บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๒๖ การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุดูผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม